

KOLEKCJE W BIBLIOTECE LICEUM KRZEMIENIECKIEGO

Tadeusz Czacki w liście do Hugona Kołłątaja z dnia 19 maja 1805 r. z Porycka pisał: „Powróciwszy z Warszawy miłą pełnią powinność oświadczenia JW. Panu winnego uszanowania i donoszę: że dla Gimnazjum Wołyńskiego kupiłem bibliotekę królewską, medale, obserwatorium astronomiczne i gabinet historii naturalnej za 15,000 czer. zł. Ta biblioteka może zbyt pyszna, stanie się miłą JW. Panu bo jest nader szacownym zbiorem najpiękniejszych edycji”¹. „Collectio Regia” zapoczątkowała tworzenie oddzielnych, dużych i małych kolekcji, składających się na bogaty księgozbiór otwartego 1 października 1805 r. Gimnazjum Krzemienieckiego, a od stycznia 1819 r. Liceum Krzemienieckiego².

Najliczniejszymi i najciekawszymi kolekcjami nabytymi do Biblioteki drogą kupna, darów i przejmowania z likwidowanych szkół guberni wołyńskiej były (poza królewską): „Collectio Jablonoviana”, „Collectio Moszyński”, „Collectio Mikoszewski”, „Collectio Cremencensis Societatis Jesus”, „Collectio librorum Kunegundae Czacka”, Biblioteka Franciszka Scheidta, Jana Nepomucena Kalasantego Lernta i Biblioteka Szkoły Powiatowej w Poczajowie. Z własnych funduszy Gimnazjum powstała w latach 1805–1833 „Collectio Nova”.

Z biblioteki królewskiej, jak wynika z rękopiśmiennego katalogu podpisanego przez Tadeusza Czackiego 19 lipca 1805 r., zakupiono do Krzemieńca 15580 wol.³ wraz z białymi, pięknie rzeźbionymi szafami⁴. Były to druki z XV w. (62), XVI w., XVII w. i XVIII w., w językach: polskim, łacińskim, włoskim, niemieckim, francuskim, angielskim i czeskim. W uniwersalnym księgozbiornie przeważały dzieła z literatury (1452 wol.), teologii (999 wol.), sztuki (777 wol.). „Bibliotheca Polona” liczyła 1967 wol.⁵ W „Kolekcji” znalazło się 937 pozycji autorów klasycznych. Cenne okazały się dzieła z archeologii i numizmatyki. Niedostatecznie z punktu widzenia użytkowników Biblioteki był zaopatrzony dział filozofii (szkoły angielska i niemiecka) i medycyny⁶. Braki w pierwszym próbowano uzupełnić przez zakup książek od nauczyciela logiki i filozofii moralnej Michała Wiszniewskiego⁷. Do drugiego trafiło 259 ksiąg ze zbiorów Jana Nepomucena Kalasantego Lernta (1745–1820) – lekarza, twórcy funduszu stypendialnego dla 4 uczniów Liceum w Krzemieńcu. Zakupiona przez Tadeusza Czackiego 10 kwietnia 1806 r. za 8623 srebrnych monet Biblioteka Franciszka Scheidta, doktora filozofii, dyrektora gimnazjum podolskiego, nauczyciela chemii i historii naturalnej w Gimnazjum Wołyńskim, wzbogaciła dział przyrodoznawstwa Biblioteki Królewskiej: 68 tytułów z botaniki, 33 z zoologii, 34 z historii naturalnej i mineralogii oraz 92 tytuły z fizyki i chemii⁸.

Kolekcja królewska wraz z dopełnieniami zawartymi w „Supplementa ad Coll. Reg.”⁹ liczyła 18556 wol. sklasyfikowanych według następujących działów: I. Miscellanea, II. Theologia, III.^a Jurisprudentia, III.^b Philosophia, III.^c Artes, IV. Medicina et Historia naturalis, V. Clasiici gr. et lat., VI.^a Litteratura, VI.^b Fabulae Romanae, VII.^a Apparatus Historiae, VII.^b Geographia, VII.^c antiquitates de Graec. Asia, Afr. Amer., VII.^d Numismatica, VIII.^a Historia universalis, VIII.^b Historia Sacra et Ecclesiastica, VIII.^c Historia antiqua, VIII.^d Historia Romana, VIIIe Historia Orientis, VIII.^f Historia Germanica, VIII.^g Historia Imperii Russorum, VIII.^h Historia Imperii Turcarum, IX.^a Historia Galliae, IX.^b Historia Italiae, IX.^c Historia Magnae Britaniae, IX.^d Historia Hispaniae et Portugalliae, IXe Historia Regionum Aquilonarium, IX.^f Historia Prussiae, IX.^g Historia Asiae Africae et Americae, X. Bibliotheca Polonica oraz Supplementa ad Coll. Reg.

Każdy dział posiadał własną numerację zaczynającą się od nr 1 (dublety pod jednym numerem). Wpisywano ją ołówkiem w lewym górnym rogu na wyklejce oprawy, po skrócie „Reg.” i rzymskiej cyfrze oznaczającej dział, np. „Opera...” Platona miały sygnaturę Reg. V.523^c.

Według wyżej omówionej klasyfikacji uporządkowano także kolekcję Jabłonowskich. Była to część zbiorów po wojewodzie nowogrodzkim, mecenasie nauki i sztuki Józefie Aleksandrze Jabłonowskim (1711–1777), przekazana do Biblioteki Gimnazjum Wołyńskiego na początku 1805 r. przez Teofilę z Jabłonowskich Sapieżyń¹⁰. Opisał je w dwutomowym katalogu pt. „Spis Biblioteki Jabłonowskich” bibliotekarz Paweł Jarkowski. W tomie No 1, w podziale na 27 działów i formaty znalazło się 650 tytułów (770 wol.)¹¹, a w tomie No 2 – 1476 wol. (w tym 12 rękopisów)¹². Przeważały druki z XVI i XVII w. w języku łacińskim i polskim. Były też w językach: niemieckim, angielskim i włoskim. Spośród 144 inkunabułów zasługuje na uwagę zespół 75 rzymskich wydań z XV w., zachowanych do dzisiaj w dwóch i trzech egzemplarzach w świecie¹³. Tematyka „Collectio Jablonoviana” była uniwersalna, z przewagą dzieł z zakresu historii, teologii, filozofii i literatury oznaczonych: „Coll. Jabl”, format i nr na półce.

Podobnie jak królewską bibliotekę, tak i Jabłonowskich, uzupełniano darami i zakupami, zwiększając liczbę woluminów z 2246 do 5655. Trafiała do niej m.in. „Collectio librorum Kunegundae Czacka”. W kwietniu 1806 r. 85 tytułów (135 wol.) dzieł historycznych, filozoficznych i z literatury pięknej przekazała Kunegunda Czacka, żona stryja Tadeusza Czackiego¹⁴.

Przed 1813 r. znalazło się w Bibliotece Liceum Krzemienieckiego 838 tomów druków z XVI–XVIII w. ze zbiorów Mikoszewskich: Bernarda Antoniego (1779–1793), kanonika kijowskiego, rektora szkół w Żytomierzu; Franciszka, szambelana Stanisława Augusta; Stanisława, o którym bliższych wiadomości nie udało się zebrać. Wśród książek ułożonych według formatów: F^o, 4°, 8°, 12°, 16° i 24° (mały format przeważa) znajdują się wydania z XVI–XVIII w., literatury historycznej (głównie kroniki, pamiętniki) i geograficznej.

Książki z „Collectio Mikoszewski” mają piękne oprawy ze skóry i pergaminu, z wyciśniętym złotem tytułem w ramce. Na wszystkich znajduje się pieczętka ostatniego właściciela wykonana w 1800 r.: „F. Mikoszewski. A. 1800”. Na sygnaturę składa się skrót „Coll. Mikosz.” i kolejny numer pozycji na półce¹⁵.

Następnym darem dla Biblioteki Liceum w Krzemieńcu był zapis testamentowy Fryderyka Józefa Moszyńskiego (1738–1817), ekonomisty, pisarza, generała, marszałka w. koronnego konfederacji targowickiej¹⁶. W tłumaczeniu polskim testamentu, sporządzonego w języku francuskim w 1810 r., a otwartym w 1817 r. czytamy: „(...) moją Bibliotekę zawierającą kilka tysięcy książek, że w niej mało jest Romansów a najwięcej Dzieł o umiejętnościach i nauczających lub o nauce, Medalów i Ekonomii. Sądziłem że powinien ją poświęcić usłudze publicznej jako rzecz mogącą być użyteczną Edukacji Młodzieży. Przeznaczam więc ją i zapisuję darem oną darując pięknemu Instytutowi Gimnazjum Krzemienieckiego tak godnemu wszelkich zamiarów Jego Imperatorskiej Mości i jego wspaniałego założyciela aby dołączoną została do ogółu Biblioteki już tam będącej = Katalog taki jaki kolejno uformowany został powinien być po śmierci mojej wydanym wraz z książkami”¹⁷.

15 grudnia 1819 r. z biblioteki rodzinnej Fryderyka Moszyńskiego znajdującej się w majątku w Dolsku na Wołyniu wyekspediowano do Biblioteki Liceum w Krzemieńcu 2603 tomy dzieł XVI (10), XVII i XVIII-wiecznych, w języku polskim i francuskim, z literatury, historii, filozofii, prawa, sztuki, geografii, przyrodoznawstwa i numizmatyki¹⁸.

Zbiory swe Moszyński oznaczał pieczęcią z monogramem FCM (Frédéric Comte Moszyński). Książki oprawne były w skórę ze złotym tłoczeniem w kształcie ramki i tytułem na grzbiecie oraz w pergamin. Na sygnaturę składał się skrót „Coll. Mosz.” i kolejny numer dzieła na półce.

Jako oddzielne funkcjonowały jeszcze dwie kolekcje: stworzona ze zbiorów kolegium jezuickiego w Krzemieńcu, w pomieszczeniach którego znalazło się Gimnazjum, tzw. „Collectio Collegii Cremencensis Societatis Jesu” i „Kolekcja Poczajowska” składająca się z 85 tytułów (113 wol.) podręczników i pomocy dydaktycznych do wszystkich przedmiotów jakie wykładano w powiatowej szkole w Poczajowie¹⁹. Biblioteka Liceum w Krzemieńcu przejęła je w grudniu 1832 r. Oznaczone są one skrótami „Poczaj.” i kolejnym numerem pozycji na półce.

Kolekcję jezuicką przejęło Gimnazjum w 1805 r. Składały się na nią 694 wol. XVI–XVIII-wiecznych wydań podręczników do przedmiotów prowadzonych w kolegium, literatura hagiograficzna, moralizatorska i oratorska, głównie w języku łacińskim i polskim. Sygnaturę stanowił skrót „S.J.” i numer porządkowy.²⁰

„Collectio Nova” powstała przede wszystkim z własnych środków Gimnazjum, chociaż dary stanowiły w niektórych latach ok. 30% rocznych nabytków. W wykazie „Wiadomość ile od kogo woluminów przybyło w ofierze do Biblioteki Liceum Wołyńskiego od października 1805 r. do dnia 25 kwietnia 1830 r.” znalazło się 206 ofiarodawców²¹.

Gromadzenie książek wiązało się ściśle z programem nauczania w szkole²². Zgodnie z 26 punktem przepisów Biblioteki nauczyciele zobowiązani byli składać do 30 czerwca rejestry książek pomocnych im w prowadzeniu zajęć²³.

Książki i czasopisma z zagranicy sprowadzano za pośrednictwem drukarza i księgarza Liceum Natana Glücksberga, który nie najlepiej wywiązywał się z powierzonych mu obowiązków. Książki i pisma periodyczne nadchodziły do Krzemieńca z dużym opóźnieniem i defektami²⁴. W „Pro memoria w interesie Biblioteki Liceum Wołyńskiego” proponowano zbyt drogie usługi Glücksberga zastąpić bezpośred-

nim zakupem dzieł i czasopism u wydawców w Paryżu, Lipsku i innych miastach²⁵. Biblioteka starała się wykorzystać dla zakupu niezbędnych pozycji wyjazdu zagranicze swoich pracowników²⁶. Utrzymywała m.in. kontakty z drukarzem i księgarzem Uniwersytetu Wileńskiego Józefem Zawadzkiem oraz z księgarzem Aleksandrem Smirdinem z Petersburga²⁷. Cennym źródłem nabytków Biblioteki Liceum w Krzemieńcu były licytacje rozpadających się księgozbiorów lub dubletów większych bibliotek²⁸.

Były kurator Wileńskiego Wydziału Naukowego, książę Adam Czartoryski, przeznaczył z funduszków licealnych, rezolucją z dnia 21 sierpnia 1818 r. sumę 6 tysięcy rubli srebrnych na dopełnienie dzieł z defektami i kontynuację przerwanych kolekcji, jak np. „Acta Uczonych Towarzystw”, czy „Zbiory Autorów”²⁹.

Każdego roku Liceum wyznaczało fundusz na bieżący zakup zbiorów i ich oprawę. I tak np. na dzień 1 lipca 1826 r. wynosił on 1100 rubli srebrnych, z tego od dnia 1 VII 1825 r. do dnia 1 VII 1826 r. wydano 965 rubli³⁰. Za sumę tę, jak wynika z raportu o działalności Biblioteki skierowanego do dyrekcji Liceum, zakupiono do poszczególnych oddziałów Biblioteki: „mieszanej osnowy – 115 dzieł, teologii – 7, filologii – 35, literatury – 31, historii i geografii – 38, nauk lekarskich – 0, filozofii i prawa – 18, fizycznych i matematycznych nauk – 35”. Poza tym zaprenumerowano czasopism krajowych – 7, zagranicznych – 17, gazet krajowych – 5, zagranicznych – 0. Z darów przybyło 79 wol. na sumę 62 rubli srebrnych. Stan zbiorów Biblioteki Liceum Wołyńskiego na 1 lipca 1826 r. wynosił 31570 wol.³¹ W niektórych sprawozdaniach, jak np. za r. 1825 podano również język dzieł, jakie nabywano do poszczególnych oddziałów Biblioteki. I tak w języku francuskim było 187 ksiąg, polskim 171, niemieckim 151, angielskim 57, rosyjskim 56, łacińskim 28, greckim 10, włoskim 8, szwedzkim i tureckim po 1³². Biblioteka 1 stycznia 1833 r. liczyła 34292 wol.³³ Od lutego 1833 r. pojawiają się w kronice Biblioteki informacje związane z przeprowadzką do Kijowa. 7 listopada 1833 r. nadeszło pismo o przejęciu „murowanego domu na Podole, Magazyny zwanego, dla umieszczenia w nim licealnej Biblioteki”³⁴. W 1834 r. 34378 t. (24 379 tytułów) wraz z katalogami przeszło na własność Uniwersytetu Kijowskiego, a od 1927 r. Biblioteki Ukraińskiej Akademii Nauk w Kijowie³⁵.

Biblioteka Liceum Wołyńskiego w Krzemieńcu zwracała na siebie uwagę współczesnych, nie tylko bogactwem zbiorów porównywalnych z niejedną biblioteką uniwersytecką, ale i dobrą organizacją³⁶. Powierzono ją Pawłowi Jarkowskiemu, biegłemu bibliotekarzowi i wykładowcy bibliografii w Liceum. Do pomocy miał on dwóch pomocników, pracujących po 4 godziny dziennie, opłacanych z funduszy bibliotecznych. Dozorca i szwajcar (froter) opłacani byli z funduszu Liceum na służbę przeznaczoną³⁷.

Biblioteka posiadała następujące katalogi: „Katalog systematyczny potrzebny-mi spisami opatrzony”; „Katalog ruchomy czyli cedułkowy. Oddziałów następujących: Teologii, Jurysprudencji, Polityki, Medycyny, Fizyki, Chemii, Historii naturalnej, Filozofii, Matematyki, Sztuk, autorów klasycznych Greckich, Łacińskich i Literatury” dla zbiorów po królu Stanisławie Auguście Poniatowskim; dla zbioru Jabłonowskich katalog ruchomy Książek in fol. Lit. A-H. wszystkie in 4° i mniejszego formatu; katalog ruchomy dla zbioru Moszyńskich, a także „Inwentarz czyli katalog chronologiczny dzieł przybywających”³⁸.

W „Wiadomościach o Bibliotece Liceum Wołyńskiego po dzień 1 VII 1826 r.” doszły następujące spisy: Księga Książek branych do czytania w Bibliotece, Księga Książek pożyczonych za rewersem do domu, Księga przychodu i rozchodu na Bibliotekę, Księga sprzętów, a od 1 lipca 1826 r. doszła Księga Przychodu za Duplikaty i Rozchody oraz Katalog numizmatów³⁹.

Warunki lokalowe Biblioteki Liceum w Krzemieńcu były trudne. Remont gmachu po byłym kolegium jezuickim, w którym znalazła się, uniemożliwił udostępnienie zbiorów na kilka lat. A i po remoncie brak było miejsca na 2 tys. wol., które leżały w pakach i na przysyłane bieżąco a czekające na skatalogowanie. Na czytelnię przeznaczono dwa małe, wąskie pokoiki, do których przechodziło się przez Bibliotekę, co utrudniało pracę bibliotekarzowi i narażało na zniszczenie i kradzież księgi. Stąd apel bibliotekarza o przeznaczenie na „Lectorium” sali rysunkowej Liceum⁴⁰.

Biblioteka Liceum Wołyńskiego w Krzemieńcu miała charakter publiczny. Ucząca się młodzież mogła czytać dzieła wskazane przez nauczyciela i wzięte na jego rewers i to tylko z przedmiotu przez niego prowadzonego⁴¹. Sami nauczyciele nie zawsze przestrzegali terminu zwrotu książek do końca czerwca i nieraz kilkakrotnie byli upominani o ich oddanie⁴². W rękopiśmiennym katalogu pt. „Katalog книг Кременієцького ліцея” sporządzonym prawdopodobnie przed przewiezieniem zbiorów w 1834 r. do Kijowa znalazł się spis alfabetyczny czytelników i tytuły wydanych im książek, których nie zwrócili Bibliotece Liceum⁴³. O czytających dowiadujemy się również z zachowanej do dziś w oddziale rękopisów Biblioteki Akademii Nauk USSR w Kijowie księgi pokwitowań na książki wypożyczone z Biblioteki gimnazjalnej w okresie od 1 października 1805 r. do 31 grudnia 1814 r.⁴⁴

Poza pieczęcią (fot. 1) Biblioteki Liceum Krzemienieckiego na egzemplarzach dzieł zachowały się ślady przynależności ich do zbiorów prywatnych, klasztornych i szkolnych. Bogate zapiski rękopiśmienne w wielu księgach i dobry stan zachowania kolekcji wołyńskiej pozwoli bibliologom na uzupełnienie faktów z kultury książki w wiekach przeszłych. A przesłanie skierowane przez Hugona Kołłątaja do Biblioteki Liceum w Krzemieńcu: „...[biblioteka] powinna każdego nauczyciela uformować, byle był pilny i miał gust do obiektu którym się zajmuje, byle go prowadzić krótką i pewną drogą. Tak się trzeba zatrudnić każdym nauczycielem, a każdy będzie dobry”⁴⁵ jest aktualne i dziś.

Przypisy

¹ H. Kołłątaj, Korespondencja listowna z Tadeuszem Czackim, t. 3, Kraków 1844, s. 100.

² Szerzej o kolekcjach Biblioteki Liceum Wołyńskiego pisze E.A. Kolesnik, Kniznyje kolekcij Centralnoj Naucznoj Biblioteki Akademii Nauk USSR, Kijew 1988, s. 17-35.

³ „Katalog biblioteki Warszawskiej Królewskiej Kupionej dla Gimnazjum krzemienieckiego, Zrobiony 1805 r. w Warszawie”. Centralna Naukowa Biblioteka Akademii Nauk USSR (dalej CNB AN USSR) w Kijowie, Oddz. Rękop. F. 1, nr 6418, k. 1-108.

⁴ Obecnie w białych szafach znajdujących się w Oddziale Starych Druków CNB AN USSR w Kijowie przechowuje się inkunabuły. Pracownica tego oddziału Jewgenija Pietrowna Demczenko zbiera dokumentację niezbędną do renowacji szaf.

⁵ „Specimen Catalogi Bibliothecae Reg. Pol”. CNB AN USSR, Oddz. Rękop., F.1, nr 6414 k. 1-749 i nr 6415, k. 1-678.

Autorka niniejszego artykułu miała dostęp tylko do inkunabułów z kolekcji krzemienieckiej, ponieważ pozostałe księgi zgromadzone w starej części Kijowa zw. Podol, przewożone są obecnie do Oddziału Starych Druków w gmachu przy ul. Włodzimirskiej.

⁶ J. Leleweł, Bibliograficznych ksiąg dwoje, t. 2, Wilno 1826, s. 150.

⁷ Informacja zawarta na małej kartce włożonej do: „Spis Bibliotheki Scheidta”. Oddz. Rękop. CNB AN USSR, F. 1, nr 6433.

⁸ „Spis Bibliotheki Scheidta”..., F. 1, nr 6433, k. 1-16 i nr 6434, k. 1-25.

⁹ E.A. Kolesnik, op.cit., s. 22.

¹⁰ Dar ten figuruje pod poz. 152 w wykazie pt. „Wiadomość ile od kogo woluminów przybyło w ofierze do Biblioteki Liceum Wołyńskiego od października 1805 r. do dnia 25 kwietnia 1830” zawartym w: „Zapiski kasajuszcziziasia Biblioteki przedie Wołynskogo Liceja, a nynie imp. Uniwersiteta św. Włodimira s 1819–1834 gg.” CNB AN USSR, Oddz. Rękop. F.8, nr 3403, k. 73 v.

¹¹ „Spis Biblioteki Jabłonowskich”, t. 1, CNB AN USSR, Oddz. Rękop. F. 1, nr 6410, k. 1-58.

¹² Tamże, nr 6411, k. 1-210.

¹³ E.A. Kolesnik, op.cit., s. 26.

¹⁴ Tamże.

¹⁵ Tamże, s. 28.

¹⁶ A. Zahorski, M. Złomska, Moszyński Fryderyk Józef [W:] Polski słownik biograficzny, t. 22, Wrocław 1977, s. 112-117.

¹⁷ „Papiery Hilarego Ignacego Moszyńskiego dot. testamentu Fryderyka Józefa Moszyńskiego i jego wykonania”. Tekst testamentu podany jest w języku francuskim i paralelnie w języku polskim. BN, Oddz. Rękop., sygn. V. 9920 k. 16 v.

¹⁸ Księgi te pochodziły z tzw. „małej biblioteki” Moszyńskich. Jej spis: „Biblioteka przez ś.p. Fryderyka Hr. Moszyńskiego dla Liceum Wołyńskiego testamentem legowana, odebrana została podług niniejszego Rejestru, z wyłączeniem...”. CNB AN USSR, Oddz. Rękop. F. 1, nr 6412.

¹⁹ „Księga spisu książek Biblioteki szkoły powiatowej Poczajowskiej...”. CNB AN USSR, Oddz. Rękop. F.1, nr 6451. k. 1-4.

²⁰ E.A. Kolesnik, op.cit., s. 32-33.

²¹ CNB AN USSR, Oddz. Rękop. F.8, nr 3403, k. 73 v.

²² Nauka w Liceum Wołyńskim trwała 10 lat. Były 4 klasy niższe, jednoletnie i 3 wyższe, dwuletnie. W klasach niższych uczono języków: łaciny, polskiego, rosyjskiego, francuskiego i niemieckiego, arytmetyki, przyrodoznawstwa i geografii. Przedmioty dzieliły się na główne, dodatkowe oraz dowolne. Z głównych na pierwszym kursie wykładano: teoretyczną i wykreślną geometrię, algebrę, logikę, historię powszechną, teorię i historię literatury rosyjskiej, historię Rosji, teorię polskiej i łacińskiej literatury, teorię i historię francuskiej literatury. Na drugim kursie była: fizyka, chemia, wyższa matematyka, prawo, ekonomia polityczna i statystyka. W programie trzeciego kursu znalazły się: prawo rzymskie, historia prawa ruskiego, historia rzymskiej i greckiej literatury i poszczególnych narodów oraz historia naturalna. Dodatkowymi przedmiotami były: matematyka stosowana i astronomia, geometria sferyczna, architektura, numizmatyka i starożytności. Z przedmiotów dowolnych uczono: języków: greckiego i łacińskiego, kreślarnictwa, geografii, praktycznej mechaniki, muzyki, śpiewu, tańców, szermierki, jazdy konnej i pływania. Przy Liceum funkcjonowała szkoła sadownictwa, mechaników, miernictwa i seminarium przygotowujące nauczycieli wiejskich.

²³ „Zapiski kasajuszcziziasia Biblioteki przedie Wołynskogo Liceja...”, k. 65, 72, 100 i in.

²⁴ „Zapiski kasajuszcziziasia...”, Konsygnacja Książek zapisanych dla Biblioteki przez pośrednictwo p. Glücksberga a dotąd niesprowadzonych (grudzień 1825 r.); „Pro memoria w interesie Biblioteki Liceum Wołyńskiego”, luźna kartka. Oddz. Rękop. CNB AN USSR, F. 1, nr 6433.

²⁵ „Pro memoria w interesie Biblioteki Liceum Wołyńskiego”, luźna kartka. Oddz. Rękop. CNB AN USSR F. 1, nr 6433.

²⁶ „Zapiski kasajuszczijasia...”, k. 15, 29, 109 i in.

²⁷ Tamże, k. 49, 89 i in.

²⁸ Tamże, k. 8, 9, 15, 20 i in.

²⁹ „Wiadomości o Bibliotece Liceum Wołyńskiego po dzień 1 lipca 1826 r.” w: „Zapiski kasajuszczijasia...”.

³⁰ „Zapiski kasajuszczijasia...”, k. 48, 49.

³¹ Tamże.

³² Tamże, k. 40-42.

³³ Tamże, k. 149.

³⁴ Tamże, k. 148.

³⁵ E.A. Kolesnik, op.cit., s. 5.

³⁶ S. Russow, Wołyńskie zapiski, socziniennyje Stiełanom Russowym w Żitomirze, Sankt Pietierburg 1809, s. 119-120; J. Lelewel, op.cit., s. 165.

³⁷ „Do Dyrektora wiadomości o Bibliotece po dzień 1 września 1825” w: „Zapiski kasajuszczijasia...”, od k. 40.

³⁸ Tamże.

³⁹ „Wiadomości o Bibliotece Liceum Wołyńskiego po dzień 1 lipca 1826 r.” w: „Zapiski kasajuszczijasia...”, od k. 50; Wymienione katalogi zachowały się do dziś w CNB AN USSR.

⁴⁰ Tamże, od k. 40.

⁴¹ Tamże.

⁴² Tamże, k. 10, 29 v, od 65 i in.

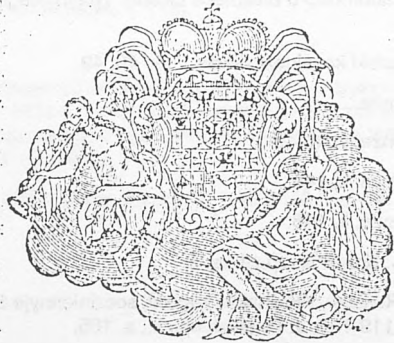
⁴³ CNB AN USSR, Oddz. Rękop. F. 1, nr 6424 a.

⁴⁴ Tamże, nr 6419.

⁴⁵ H. Kołłątaj, op.cit., s. 202-203.

Центральне
раткова
сма
рр
9870286 № 0

Dem
Durchlauchtigsten Fürsten
und Herrn,
Herrn

Carl August

Herzog zu Sachsen-Weimar
und Eisenach etc. etc.

Meinen gnädigsten Fürsten
und Herrn.